

קישוטי תורה

חיבה יתירה מחבבים את התורה ישדאל עם קדוש ומרוב חיבתם אליה מקשטים הם אותה בקישוטים שונים.

עיקר הקישוט הוא לדברי התורה עצמם: הדיבורים בם ולימודם, השעשוע בחוקותיה וההתעמקות בעניניה. מקישוטים אלה צמחו וגדלו דבריהם של הנביאים והסופרים, התנאים והאמוראים, הסבוראים והגאונים, החכמים הרבנים — ראשונים ואחרונים — מאז עמדו רגלינו בתחתית הר סיני עד היום הזה.

גם "תיקון ליל שבועות" — העסק בכל חלקי התורה בלילה הזה — היתה קנת קישוט הוא, קישוט מיוחד לתורה לכבוד יום מתנה, יום חתונתו — זה מתן תורה. עטרה שעיטרה כנסת ישראל לתורה הם חיי הקדושה והטהרה של העם כולו, ואבני נזר הן האצילות הדוממות שבחיהם של גדולי ישראל וקדושיו שבכל דור.

אך גם ספד התורה, שבו נכתבים בקדושה ובטהרה הדברים אשר שמענו מפי הגבורה ב"יום הקהל" נהגים בו קדושה יתירה וכבוד גדול: מקום קבוע מיוחדים לו במזרח בית הכנסת, הוא ארון הקודש, אשר הוא דוגמת קודש הקודשים שבמשכן ושבמקדש. על כן תולים בו פרוכת³. הרוב תולים אותה על גבי הארון בחוץ, כדי שתיראה מלאכתה הנאה ורקמתה ההדורה, אחרים תולים את הפרוכת בתוך הארון — מבחוץ נראות הדלתות החטובות וההדורות, והפרוכת מופיעה בהיפתח הארון לשם הוצאת הספר; ויש שתולים שתי פרוכות — אחת בפנים ואחת בחוץ — כמו שהיה במקדש שני במקום הקיר של אמה⁴ (משנת יומא ה, א).

- 1 סוף משנת תענית.
- 2 דברים ט, יז; ד; יח, טו.
- 3 דאה התמונה שבשער הספר.
- 4 הנקרא "אסא טרקסין" (בבא-בטרא ג, ע"א).

א. א.

יש שלמעלה מן הפרוכת תולים פס צר לכל רוחב הארון (קוראים לו "כפורת" ⁵) ודוקמים בו קישוטים וסמלים שונים. גם הבימה, השולחן והמפה שעליהם שמים את הספר בשעת הקריאה זוכים לקישוטים לכבוד התורה ומתקדשים בקדושתה. בקהילות אשכנזיות קוראים בתורה כשהספר מונח בשכיבה על השולחן המשופע, וכשמחזירים אותו לארון קושרים אותו תחילה באבנט ("זימפלי"), מלבישים אותו מעיל ⁶ (או "מפה") ושמים עליו את קישוטיו ("כלי הקודש").

בקהילות ספרדיות רבות מעמידים את הספר בזקיפה בשעת קריאה והקורא עומד לפניו ומביט נכחה. על כן נתון הספר בתוך נרתיק עשוי עץ או מתכת ("תיק הספר", משנת שבת טז, א) והוא מקושט בחוץ ומיופה בפנים, עד שאין צורך בקישוטים מתפרקים גוספים.

ועוד רבים הם הקישוטים של זהב ושל כסף, של שן ושל עץ שכל קהל מכין לפי יכולתו לכבוד ספרי התורה: כשהספר פתוח מראים על מקום הקריאה בו ב"יד" של כסף או של עץ, שלא יבואו לנגוע בקלף אף בקצה האצבע; כשהספר מלובש תולים עליו "תושן" (או "טס"), מכתירים אותו בכתר תורה או שמים שני "רמונים" ⁷ על קצות העמודים שעליהם הספר נגלגל. לעמדים האלה קוראים "עץ חיים", כי בהם מחזיקים את ספר התורה. "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר" (משלי ג, יח).

א. א.

6 וכתב הרמ"א (אורה חיים קמז, א): "ויש אומרים אם המעיל בצד אחד פשתן ומצד אחד משי צדיך להפוך המשי לצד הספר ולגלול ולא נהגו כן". קל להסביר גם את סברתם של "יש אומרים", גם את סברת אלה ש"לא נהגו כן".

7 ראה תמונת שנייה ושלישית אחרי מאמר זה.

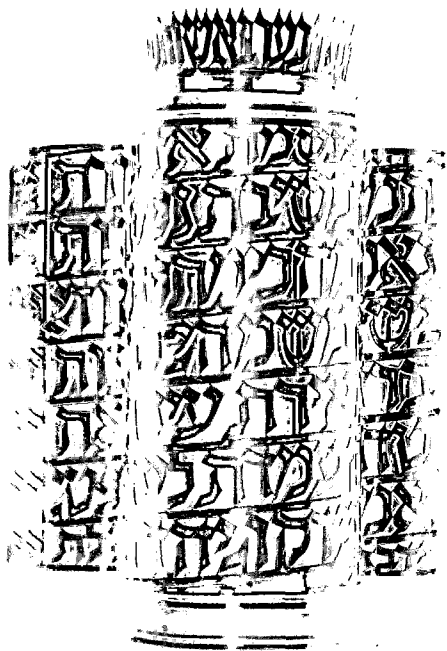
8 ראה תמונה רביעית אחרי מאמר זה.

דעת-מכללת הרצוג

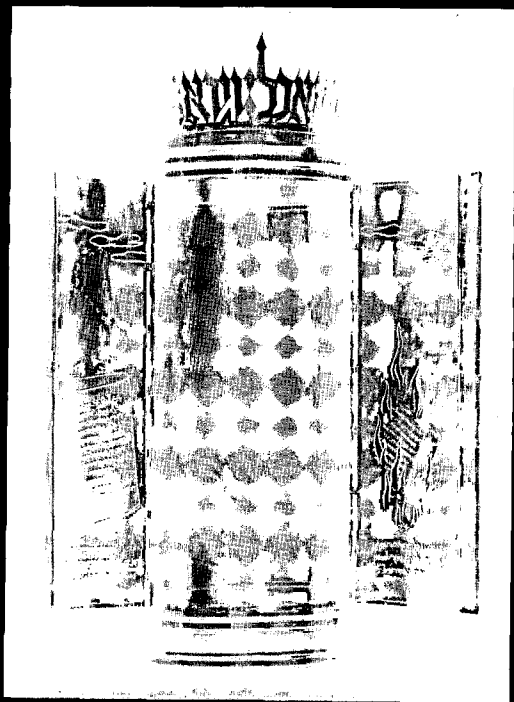
מתוך: "מעיינות" ו - שבועות, מאסף לעניני חינוך והוראה, עורך: חיים חמיאל, ירושלים תשי"ח

"כפורת" על ארון הקודש מלמעלה. שישה חלקים מצוייצים, שבשלושה מהם כתרים ומתחתם ראשי תיבות: כתר מלכות, כתר תורה, כתר כהונה. בשלושת החלקים האחרים: השולחן ולחם הפנים, שני לוחות הברית והמנורה. נעשה בברונא בשנת ח"ק (1740). נמצאת במוזיאון היהודי בפראג.

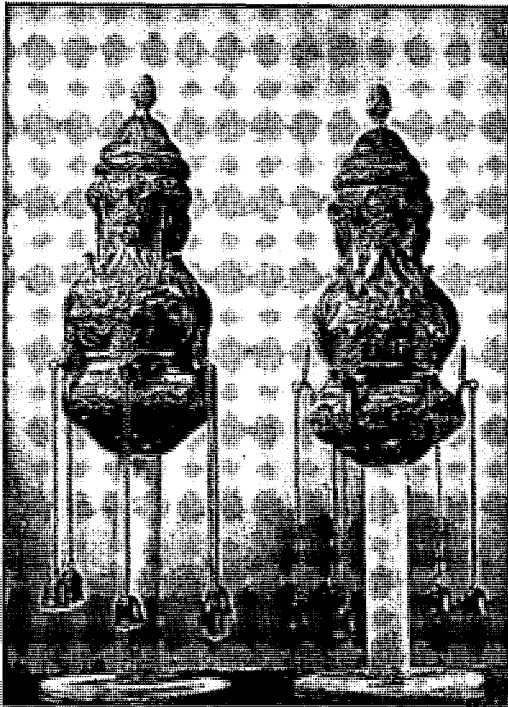
תיבה מודרנית (יהודה וולפרט ירושלים 1947) — ספר תורה כמנהג הספרדים.
הכתר שלמשה מורכב מאותיות הפסוק "וי"א והנה השנה בגר באש והסנה אינגו אכל".
הצד החיצוני מכוסה בשורות אלכסוניות שכתובים בהם הפסוקים: "גר יי נשמת
אדם" ו"תורת יי תמימה וכו'" ולבסוף "תהלת יי ידבר פי".

הצד הפנימי המכיל את הספר עצמו הוא חלק. הצד הפנימי של הדלתות הנפתחות
מקושט בהמונות סמליות ובפסוקים מתאימים.

דעת-מכללת הרצוג

מתוך: "מעיינות" 1 - שבועות, מאסף לעניני חינוך והוראה, עורך: חיים תמיל, ירושלים תש"ח

שני רימונים לידות ספר תורה עשויים כסף מקשה ובהם תלויים פעמונים.
מלאכת איסליה מן המאה ה'י"ז.

www.daat.ac.il